

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

4 Quibus in rebus, quove ordine ac modotentatus fuerit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

tando destitisset, & Matth. & Lucas narrent statim ab eo recessisse, sed vel eorundem sanctorum Angelorum ministerio, qui iam in deserto mensam illi parauerant, vel sua cerè propria virtute, ut erat ei facillimum.

SECTION IV.

Quibus in rebus, quoque ordine, ac modo Christus tentatus fuerit.

Qua de re in deserto tentatus sit Christus.

TRia in titulo proponuntur, quæ ad complementum huius disputationis necessaria videri possunt & ideo breviter expedienda sunt. Primo igitur (quod ad res, seu materias harum tentationum attinet) omnes affirmant unam fuisse gulæ, alteram superbiam, seu gloriæ vanæ, avaritiæ alteram. In quo nulla ferè est difficultas, solum est circa primam aduertendum, illam vocari tentationem gulæ, quia in materia cibi versabatur, & quia inducebat Christum ad subueniendum fami modo indebito, in quo includitur nimis cibi appetitus, & inordinatus, non ex parte materiæ, seu quantitatis, quæ reuera non excessisset medium temperantiæ in homine sic esurienti, cui nec manducatio, nec talis species cibi prohibita erat, sed in modo iam explicato. Qui etiam vanitatem quandam continebat petendo miraculum, quod neque ad Dei gloriam pertinebat, neque ad alium finem tunc erat necessarium, sed solum cuiusdam ostentationis causa. Idem ferè in tertia tentatione adnotandum est. Nam licet promissio regnorum ad avaritiam pertineat: in ea tamen continentur ambitio, superbia, & similia vitia. Etenim appetitus regnandi, dominandi quæ libido hæc omnia complectitur, & ita in omnibus his tentationibus fuit præcipue intentata superbia, & vanitas, quamuis sub diuersis (ut ita dicam) coloribus, & ad diuersas materias applicata.

Illud præterea considerandum est, licet hæc ultima tentatio, ratione promissionis à Dæmone factæ, ad avaritiam pertinere dicatur: tamen ratione materiæ, seu actus ad quem inducebat Christum pertinuisse potius ad sacrilegium, & idolatriam. Tamen sicut Aristoteles dixit, qui furatur propter mæchiam potius est mæchus, quam fur, ita Dæmon inducens ad sui adorationem propter avaritiam, simpliciter dicitur de avaritia tentasse, & hoc ipsum in alijs tentationibus notandum est, quamuis in eis videatur paulatim processisse. Nam in prima, videtur respexisse ad aliquod de se non malum, nempe esurientis corporis refectionem, per medium tamen malum, & inordinatum. In secunda, respexit ad aliquid turpe quidem, & malum, sed quod de se videri posset, non admodum graue, ut est vana apud homines existimatio: per medium tamen magis, atque euidentius inordinatum. In terra verò manifestius prodidit malitiam suam, & ad summum malum contra Deum induxit, propter infirmum quoddam motuum, quod radix, & occasio vitiorum omnium esse solet.

Caietan.

Rectè etiam aduertit Caietanushoc loco, ita voluisse Dæmonem inducere Christum ad hæc vitia, ut in singulis diuinitatem eius explorare studuerit, ideoque in prima ab illo requisivit opus diuinitatis proprium, nempe ut rem vnā in aliam solo imperij sui nutu, verboque conuerteret: quod non nisi à Deo, vel saltem virtute diuina fieri potest. Vnde si Christus in testimonium, & probationem, quoddam esset filius Dei, prout à Dæmone exigebatur, opus illud patrasset, euidenter agnouisset Dæmon, quod optabat. Christus autem Dominus (ut notauit Irenæus libr. 5. contra hæres. capit. 21.) ita illum elusit. *Ut ad illud, si filius Dei es, taceris, & hominis confessionem excacaueris, dicens. Non in solo pane viuit homo. Et*

Irene.

hæc ferè omnia in secunda tentatione obseruari possunt, in qua etiam opus supernaturale in testimonium diuinitatis Dæmon postulat. Cui tamen ita Christus respondit, ut de sua diuinitate silens, & humanitatem recognoscens, ac secundum illam subiectionem ad Deum diceret, *Non tentabis Dominum Deum tuum.* At verò in tertia tentatione Dæmon nullum supernaturale opus exegit, quod de illo obtinendo iam desperasset: sed flagitauit potius opus omnino diuinitati contrarium, & iniuriosum, ut si verus Deus esset, tanta blasphemia, & illata sibi prouocatus iniuria, se Dæmoni potius adorandum imperaret, atque hoc modo suam diuinitatem proderet, Christus autem summa sapientia, & eximia auctoritate (qualis hominem iustum deceret) & Dæmonis temeritatem, audaciamque perfringit dicens, *Vade Sathana, & suam diuinitatem abscondit adiungens, Dominum Deum tuum adorabis.*

Ex quibus etiam relinquitur, quomodo Christus exemplo suo docuerit, qua ratione sint à nobis Dæmonis tentationes superandæ. Primò, verbo Dei & Scripturis sanctis vtendo. Secundò, diuina mandata in memoriam reuocando. Tertiò diuinis promissionibus confitendo. Quartò, tentatoris insidias percallendo, & nullam in earum, quas intendit, ei cooperando: sed magna fiducia in Deum, & auctoritate etiam, si opus fuerit, illum repellendo.

Secundo (quod ad ordinem pertinet) nonnulla est diuersitas inter Euangelistas, quoad secundam, & tertiā tentationē. Quia Lucas secundo loco tentationem de avaritia, seu idolatriam in excelsa monte factam commemorat. Matthæ, vero hanc ponit tertio loco, in secundo verò tentationem factam in templo, quam Lucas tertio loco recenset. Quapropter Augustinus libro 2. de consens. Euangelist. capit. 16. dubium relinquit, quid horum factum sit prius, quæ Diuus Thomas hic imitatur articulo 4. ad 5. Caietanushoc autem ibidem miratur, cur Augustinus hoc in dubium vocauerit, & certum existimat eum ordinem seruatum fuisse quem præscribit Matthæus. Quia in Luca nulla est vox, quæ ordinem indicet, sed simplex narratio vnus rei post aliam, ex qua serie narrationis non satis colligitur ordo rerum, at vero apud Matthæum multa sunt, quæ ordinem indicant. Nam finita prima tentatione, dicitur, *Tunc assumpsit &c.* quæ particula consequentem vnus post aliud indicat, & similiter post secundam subiungitur *Iterum assumpsit eum, &c.* Quibus verbis item ordo indicatur, & tandem absoluta vltima tentatione, concluditur, *Tunc reliquit cum diabolus.* Et hanc sententiam sequuntur communiter expostores omnes & veteres Patres, Hieronymus. Hilar. Chrysostomus. & alij supra citati, quibus addi potest Pacianus in penes de penitentia, in vltima parte, quæ est de baptismo, & expressius Cassian. collat. 5. ca. 6. Qui ordo tentationum est etiam ipsis rebus magis accommodatus, ut ex dictis, & ex ijs quæ D. Thomas tradit planè colligitur.

August. D. Thom. Ordo tentationum Christi.

Hieronym. Hilar. Chrysost. Pacian. Cassian.

Tertio de modo harum tentationum omnes dicunt apparuisse Dæmonem in specie visibili, ut ipsa verba Scripturæ insinuant. *Accidens tentator*, nam illud verbum motum corporalem indicat. Deinde ipsa mutata colloquutio etiam indicat corporalia organa. In qua autem specie apparuerit Dæmon non satis constat, omnes tamen existimant, in humana specie apparuisse, quia hæc ad loquendū, & audiendum est aptior. Et Carthus. addit apparuisse sub specie viri sancti. Denique credendum est apparuisse sub illa forma, quæ aptior ei ad persuadendum visa est: modus autem solum fuit per exteriorē sermonem, quia Dæmon non poterat Christi affectum, vel interiores sensus aliter excitare, ut in superioribus diximus, & notauit Damasc. libr. 3. de fide ca. 20. Vbi id confirmat, quia Dæmon non potuit alio modo Adamum tentare, ergo multo minus Christum.

Vade

Sub specie visibili Christi diabolus tentator apparet.

Vnde bene coniectat Caietanus hic, quamquam paucissimis verbis rei summa ab Euangelistis reteratur, tamen verisimile esse Dæmonem longa oratione fuisse vsum, vt Christum flecteret, quamquam verisimilius sit à CHRISTO solo vno, aut altero verbo Dæmonem fuisse superatum, ac repulsum.

QVÆSTIO XLII.

De Doctrina Christi, in quatuor articulos diuisa.

Einde considerandum est de doctrina Christi.

Et circa hoc quaeruntur quatuor.

Primo, vtum CHRISTVS debuerit predicare solum Iudeis, an etiam Gentilibus.

Secundo, vtum in sua predicatione debuerit turbationem Iudeorum vitare.

Tertio, vtum debuerit predicare publice, vel occulte.

Quarto, vtum debuerit docere solum verbo, vel etiam scripto.

De tempore autem, quo docere incepit, supra dictum est, cum de baptismo eius ageretur.

ARTICVLVS I.

Vtrum conueniens fuerit, Christum Iudeis, & non Gentilibus predicare.

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod CHRISTVS non solum Iudeis, sed etiam Gentilibus debuerit predicare. Dicitur enim Isaiæ quadragesimo nono. Parum est, vt sis mihi seruus ad iustificandas tribus Israel, & facies Iacob conuertendas, dedit te in lucem Gentium, vt sis salus mea vsque ad extremum terre. Sed lumen, & salutem CHRISTVS prebuit per suam doctrinam: ergo videtur, parum fuisse si solum Iudeis, & non Gentilibus predicauit.

2. Præterea, sicut dicitur Matthæi septimo. Erat docens eos, sicut potestatem habens. Sed maior potestas doctrinæ ostenditur in instructione illorum, qui penitus nihil audierunt quales erant Gentiles, vnde Apostolus dicit ad Romanos decimoquinto. Sic predicauit Euangelium hoc, non vbi nominatus est Christus, ne super alienum fundamentum edificarem. Ergo multo magis Christus predicare debuit Gentibus, quam Iudeis.

3. Præterea, Filius est instructio multorum, quam vnus. Sed Christus aliquos Gentilium instruxit, sicut mulierem Samaritanam Ioannis quarto, & Chananaeam Matthæi 15. Ergo videtur, quod multo fortius Christus debuerit multitudini Gentium predicare.

Sed contra est, quod Dominus dicit Matthæi 15. Non sum missus, nisi ad oues, quæ perierunt domus Israel. Sed Rom. 10. dicitur. Quomodo predicabunt, nisi mittantur? ergo Christus non debuit predicare nisi Iudeis.

Respondeo dicendum, quod conueniens fuit predicationem Christi, tam per ipsum, quam per Apostolos à principio, solis Iudeis exhiberi. Primo quidem, vt ostenderet per suum aduentum impleri promissiones antiquitus factas Iudeis, non autem Gentilibus. Vnde Apostolus dicit Roman. decimoquinto. Dico Christum Iesum ministrum fuisse circumcissionis (id est Apostolorum, & predicatorum Iudeorum) propter veritatem Dei, ad confirmandas promissiones Patrum. Secundo.

Fr. Suarez. tom. 24

Secundo, vt eius aduentus ostenderetur esse à Deo. Quæ enim à Deo sunt, ordinata sunt: vt dicitur Roman. 13. Hoc autem debitus ordo exigebat, vt Iudeis, qui Deo erant propinquiore per fidem & cultum vnus Dei, prius doctrinæ Christi proponeretur, & per eos transmitteretur ad Gentem. Sicut etiam in celesti hierarchia, per superiores Angelos ad inferiores, diuina illuminationes deueniunt. Vnde super illud Mat. 15. Non sum missus, nisi ad oues, quæ perierunt domus Israel, dicit Hieronymus Non hoc dicit, quin & ad gentes missus sit: sed quod primum ad Israel missus est. Vnde & Isa. vltimo dicitur. Mittam ex eis, qui saluari fuerint (scilicet ex Iudeis) ad Gentem, & annuntiant gloriam meam Gentibus. Tertio, vt Iudeis auferret calumniandi materiam: vnde super illud Mat. 10. in via Gentium ne abieritis, dicit Hieronymus. Opponebat primum aduentum Christi nuntiari Iudeis, ne iustam haberent excusationem, dicentes, ideò se Dominum reiecit, quia ad Gentem, & Samaritanos Apostolos miserit. Quarto, quia Christus per crucis victoriam, meruit potestatem & dominium super Gentem. Vnde dicitur Apocal. 2. Qui vicerit dabo illi potestatem super Gentem, sicut & ego accepi à Patre meo: & Phil. 2. dicitur, quod quia factus est obediens vsque ad mortem crucis, Deus exaltauit illum, vt in nomine Iesu omne genu flectatur, & omnis lingua ei cõfiteatur. Et ideò ante passionem suam noluit Gentibus predicari suam doctrinam: sed post passionem dixit discipulis, Matth. 16. Euntes docete omnes Gentes, propter quod, vt legitur Ioann. 12. cum imminente passione quidam Gentiles vellent Iesum videre, respondit, Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Et sicut August. dicit ibidem, se dicebat granum mortificandum in infidelitate Iudeorum, & multiplicandum in fide omnium populorum.

Ad primum ergo dicendum, quod Christus fuit in lumen, & salutem Gentium per discipulos suos, quos ad predicandum Gentibus misit.

Ad secundum dicendum, quod non est minoris potestatis, sed maioris facere aliquid per alios, quam per seipsum. Et ideo in hoc maxime potestas diuina in Christo monstrata est, quod à discipulis suis tantam virtutem consulit in docendo, vt Gentes, quæ nihil de Christo audierant, conuerterent ad ipsum. Potestas autem Christi in docendo attenditur, & quantum ad miracula, per quæ doctrinam suam confirmabat, & quantum ad efficaciam persuadendi, & quantum ad auctoritatem loquentis: quia loquebatur quasi dominum habens super legem, cum diceret. Ego autem dico vobis: & etiam quantum ad virtutem rectitudinis, quam in sua conuersatione monstrabat sine peccato viuendo.

Ad tertium dicendum, quod sicut Christus non debuit à principio indifferenter Gentilibus suam doctrinam communicare, vt Iudeis tanquam primogenito populo deditus obseruaretur: ita etiam non debuit Gentiles omnino repellere, ne spes salutis eis præcluderetur. Et propter hoc aliqui Gentilium particulariter sunt admissi, propter excellentiam fidei, & deuotionis eorum.

COMMENTARIVS.

Sententia D. Thom. in hoc articulo est, conueniens fuisse vt Christus per se Iudeis tantum predicaret, gentibus autem per Apostolos, & discipulos suos. Cuius rei optimas, & perspicuas congruentias affert. Intelligendum est autem (vt ex eodem colligitur in solut. ad 3.) non fuisse simpliciter Christo prohibitum ne gentes doceret, cum interdum legamus id fecisse: sed missum esse dumtaxat, vt publice, & ex instituto Iudeis predicaret, non verò gentibus, vtque hoc conuenienti tempore reservaret per Apostolos exequendum. Ex quo recte colligitur Diuus Thomas in sol. ad 3. Christum non solum fuisse doctorem Iudeorum, sed etiam Gentium, modo

In illud verbum Mat. 15. Non sum missus, etc.

In illud Mat. 10. in viam gentium etc.

Tract. 1. in Ioann. circa medium illius tom. 9.

Christus doctor gentium quomodo.

Ad 3. hinc.